

s. 43, 1:

508/1 de uerbis beati Petri apostoli
 508/2 [\(F1\)](#) «**audiuimus uocem delatam de caelo**»
 508/3 [\(F1\)](#) «hic est filius meus dilectus»
 508/4 [\(F1\)](#) «et habemus certiolem propheticum sermonem»
 508/5 initium bonae uitae, cui uita etiam aeterna debetur, recta
 508/6 fides est. est autem fides credere quod nondum uides, cuius
 508/7 fidei merces est uidere quod credis. tempore igitur fidei tamquam
 508/8 tempore sementis non deficiamus, et usque in finem non
 508/9 deficiamus, sed perseueremus, donec quod seminauimus metamus.
 508/10 cum enim auersum esset genus humanum a deo et
 508/11 iaceret in delictis suis, sicut creatore opus habebamus ut
 508/12 essemus, sic saluatore ut reuiuisceremus. iustus deus damnauit
 508/13 hominem, misericors deus liberat hominem. [\(F1\)](#) «deus Israel ipse
 508/14 dabit uirtutem et fortitudinem plebi suae. benedictus deus». sed
 508/15 accipiunt credentes, non accipiunt contemnentem.

s. 43, 2:

508/16 nec de ipsa fide tamen ita gloriandum est, quasi aliquid
 508/17 nos possimus. non enim fides nihil est, sed magnum aliquid;
 508/18 quam si habes, profecto accepisti. [\(F1\)](#) «**quid enim habes, quod non**
 508/19 accepisti?» uidete, karissimi, unde domino deo gratias agatis,
 508/20 ne in aliquo dono eius ingrati remaneatis, et propter hoc quod
 508/21 ingrati estis, quod accepistis perdatis. laus fidei explicari a me
 508/22 nullo modo potest, sed a fidelibus cogitari potest. porro si ex
 508/23 aliqua parte ut dignum est cogitetur, quis digne cogitet quam
 508/24 multis donis dei ipsius praeferatur? et si minora dona dei in
 508/25 nobis debemus agnoscere, quanto magis illud quod ea superat
 508/26 debemus agnoscere?

s. 43, 3:

508/27 a deo debemus esse quod sumus. quia non nihil sumus,
 508/28 a quo nisi a deo habemus? sed sunt et ligna, sunt et lapides,
 508/29 a quo nisi a deo? nos ergo quid plus? non uiuunt ligna et
 508/30 lapides; nos autem uiuimus. sed adhuc nobis id ipsum uiuere
 508/31 cum arboribus fructectisque commune est. dicuntur enim et
 508/32 uites uiuere. nam si non uiuerent, non scriptum esset: [\(F1\)](#) «**occidit**
 508/33 in grandine uineas eorum». uiuit, cum uiret; arescit, cum
 508/34 moritur. sed uita ista non habet sensum. quid nos amplius?
 508/35 sentimus. quinquepertitus corporis notus est sensus. uidemus,
 508/36 audimus, olfacimus, gustamus, tactu etiam per totum corpus
 508/37 nostrum mollia diiudicamus et dura, aspera et lenia, calida et
 509/38 frigida. est ergo in nobis sensus quinquepertitus. sed hunc
 509/39 habent et bestiae. habemus ergo aliquid amplius nos. et
 509/40 ista tamen quae ennumerauimus, fratres mei, si consideremus
 509/41 in nobis, quantam de his gratiarum actionem, quantam creatori
 509/42 laudem debemus? sed tamen amplius quid habemus?
 509/43 mentem, rationem, consilium, quod non habent bestiae, non
 509/44 habent uolucres, non habent pisces. in eo facti sumus ad imaginem
 509/45 dei. denique ubi scriptura narrat quod facti sumus,
 509/46 ibi subiungit ut nos pecoribus non solum anteponat, sed et
 509/47 praeponat, id est, ut ea nobis subiecta sint: [\(F1\)](#) «**faciamus**», inquit,

509/48 [\(F1\)](#) «**hominem ad imaginem et similitudinem nostram, et habeat potestatem**
 509/49 piscium maris et uolatilium caeli et omnium pecorum
 509/50 et serpentium quae repunt super terram ». unde habeat potestatem?
 509/51 propter imaginem dei. unde quibusdam dicitur increpando:
 509/52 [\(F1\)](#) «**nolite esse sicut equus et mulus, quibus non est intellectus** ».
 509/53 sed aliud est intellectus, aliud ratio. nam rationem habemus
 509/54 et antequam intellegamus, sed intellegere non ualemus,
 509/55 nisi rationem habeamus. est ergo animal rationis capax,
 509/56 uerum ut melius et citius dicam animal rationale, cui natura
 509/57 inest ratio, et antequam intellegat iam rationem habet. nam
 509/58 ideo uult intellegere, quia ratione praecedat.

s. 43, 4:

509/59 hoc ergo unde bestias anteceditur maxime in nobis
 509/60 excolere debemus et resculpere quodam modo et reformare.
 509/61 sed quis poterit, nisi sit artifex qui formauit? imaginem in
 509/62 nobis dei deformare potuimus, reformare non possumus. habemus
 509/63 ergo, ut cuncta breuiter retextamus, ipsum esse cum
 509/64 lignis et lapidibus, uiuere cum arboribus, sentire cum bestiis,
 509/65 intellegere cum angelis. diiudicamus ergo oculis colores, auribus
 509/66 sonores, naribus odores, gustatu sapes, tactu calores,
 509/67 intellectu mores. intellegi omnis homo uult; intellegere nemo
 509/68 est qui nolit; credere non omnes uolunt. dicit mihi homo:
 509/69 intellegam ut credam. respondeo: crede ut intellegas. cum
 509/70 ergo nata inter nos sit controuersia talis quodam modo, ut ille
 509/71 mihi dicat: intellegam ut credam, ergo ei respondeam:
 509/72 immo crede ut intellegas, cum hac controuersia ueniamus ad
 509/73 iudicem, neuter nostrum praesumat pro sua parte sententiam.
 509/74 quem iudicem inuenturi sumus? discussis omnibus hominibus,
 509/75 nescio utrum meliorem iudicem inuenire possimus, quam
 510/76 hominem per quem loquitur deus. non eamus ergo in hac re et
 510/77 in hac controuersia ad litteras saeculares, non inter nos iudicet
 510/78 poeta, sed propheta.

s. 43, 5:

510/79 beatus apostolus Petrus cum duobus aliis Christi domini
 510/80 discipulis Iacobo et Iohanne in monte cum ipso domino constitutus
 510/81 audiuit uocem delatam de caelo: [\(F1\)](#) «**hic est filius meus**
 510/82 dilectus, in quo bene complacui. ipsum audite ». quod commendans
 510/83 memoratus apostolus in epistola sua dixit: [\(F1\)](#) «**hanc uocem**
 510/84 nos audiuius de caelo delatam cum essemus cum illo in
 510/85 sancto monte ». et cum dixisset: [\(F1\)](#) «**hanc uocem nos audiuius de**
 510/86 caelo delatam », subiunxit atque ait: [\(F1\)](#) «**et habemus propheticum**
 510/87 sermonem ». sonuit uox illa de caelo, et certior est
 510/88 propheticus sermo. attendite, karissimi, adiuuet dominus et
 510/89 uoluntatem meam et expectationem uestram, ut dicam quod
 510/90 uolo, quomodo uolo. quis enim nostrum non miretur delata
 510/91 uoce de caelo certiore propheticum sermonem ab apostolo
 510/92 dictum esse? certiore sane dixit, certiore, non meliorem,
 510/93 non uerorem. tam enim uerus ille sermo de caelo, quam sermo
 510/94 propheticus, tam bonus, tam utilis. quid est ergo, certiore,
 510/95 nisi in quo magis confirmetur auditor? quare hoc? quoniam
 510/96 sunt homines infideles, qui sic detrahunt Christo, ut dicant eum
 510/97 magicis artibus fecisse quae fecit. possint ergo infideles etiam
 510/98 illam uocem delatam de caelo, per coniecturas humanas et illicitas

510/99 curiositates ad magicas artes referre. sed prophetae antea
 510/100 fuerunt, non dico ante istam uocem, sed ante Christi carnem.
 510/101 nondum erat homo Christus, quando misit prophetas. quisquis
 510/102 eum dicit magum fuisse, si ergo magicis artibus fecit
 510/103 ut coleretur et mortuus, numquid magus erat antequam
 510/104 natus? ecce quare ait apostolus Petrus: [\(F1\)](#) «**habemus certio**
 510/105 **propheticum sermonem** ». uox de caelo, qua fideles admoneantur;
 510/106 propheticus sermo, quo infideles conuincantur. intelleximus,
 510/107 quantum mihi uidetur, karissimi, quare dixerit apostolus
 510/108 Petrus: [\(F1\)](#) «**habemus certio**
 510/109 **propheticum sermonem** », post uocem
 510/109 de caelo delatam.

s. 43, 6:

510/110 et ipsa quanta Christi dignatio? Petrus iste qui sic loquitur
 510/111 piscator fuit, et modo magnam laudem habet orator,
 510/112 si potuerit ab illo intellegi piscator. propterea primis christianis
 511/113 loquens apostolus Paulus ait: [\(F1\)](#) «**uidete uocationem uestram,**
 511/114 fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi
 511/115 potentes, non multi nobiles. sed infirma mundi elegit deus ut
 511/116 confundat fortia, et stulta mundi elegit deus ut confundat sapientes,
 511/117 et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus et ea quae non
 511/118 sunt tamquam sint ut ea quae sunt euacuarentur ». si enim eligeret
 511/119 Christus primitus oratorem, diceret orator: eloquentiae
 511/120 meae merito electus sum. si eligeret senatorem, diceret senator:
 511/121 dignitatis meae merito electus sum. postremo, si prius
 511/122 eligeret imperatorem, diceret imperator: potestatis meae
 511/123 merito electus sum. quiescant et differantur isti paululum,
 511/124 quiescant, non omittantur, non contemnantur, sed aliquantulum
 511/125 differantur, quo possunt gloriari de semetipsis in semetipsis.
 511/126 da mihi inquit illum piscatorem, da mihi idiotam,
 511/127 da mihi imperitum, da mihi eum, cum quo non dignatur loqui
 511/128 senator, nec quando emit pisces. ipsum inquit da. hunc si
 511/129 impleuero, manifestum erit quod ego facio. quamquam et
 511/130 senatorem et oratorem et imperatorem ego sum facturus:
 511/131 quandocumque facturus ego et senatorem, sed certius ego
 511/132 piscatorem. potest senator gloriari de semetipso, potest orator,
 511/133 potest imperator. non potest nisi de Christo piscator. ueniat
 511/134 propter docendam salubrem humilitatem. prius ueniat piscator.
 511/135 per ipsum melius adducitur imperator.

s. 43, 7:

511/136 mementote ergo piscatorem sanctum, iustum, bonum,
 511/137 Christo plenum, ad cuius missa per mundum retia capiendus
 511/138 cum ceteris etiam populus iste pertinuit. ergo mementote eum
 511/139 dixisse: [\(F1\)](#) «**habemus certio**
 511/140 **propheticum sermonem** ». da mihi
 511/141 ergo ad illam controuersiam iudicem prophetam. quid inter
 511/142 nos agebatur? tu dicebas: intellegam ut credam. ego dicebam:
 511/143 ut intellegas crede. nata est controuersia, ueniamus
 511/144 ad iudicem, iudicet propheta, immo uero deus iudicet per prophetam.
 511/145 ambo taceamus. quid ambo dixerimus, auditum est.
 511/146 intellegam inquis ut credam. crede inquam ut intellegas.
 511/146 respondeat propheta: [\(F1\)](#) «**nisi credideritis, non intellegetis** ».

s. 43, 8:

511/147 putatis autem, karissimi, nihil dicere etiam illum qui

511/148 dicit: intellegam ut credam? quid enim nunc agimus, nisi
 511/149 ut credant, non qui non credunt, sed qui adhuc parum credunt?
 511/150 nam si nullo modo credidissent, hic non essent. fides
 511/151 eos adduxit, ut audiant. fides eos fecit praesentes uerbo
 511/152 dei, sed ipsa fides quae germinauit irriganda est, nutrienda est,
 512/153 roboranda est. hoc est quod agimus. ^(F1) «**ego** », inquit, ^(F1) «**plantaui**,
 512/154 Apollo rigauit, sed deus incrementum dedit. itaque neque qui
 512/155 plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat
 512/156 deus ». loquendo, hortando, docendo, suadendo plantare possumus
 512/157 et rigare, non autem incrementum dare. nouerat autem
 512/158 ille cum quo loquebatur, qui fidei suae germinanti et adhuc
 512/159 tenerae et adhuc infirmae et ex magna parte titubanti,
 512/160 non tamen nullae fidei, sed alicui fidei adiutorem orabat, cui
 512/161 dicebat: ^(F1) «**credo domine** ».

s. 43, 9:

512/162 modo cum euangelium legeretur, audistis: ^(F1) «**si potes**
 512/163 credere », ait dominus Iesus patri pueri, ^(F1) «**si potes credere, omnia**
 512/164 **possibilia sunt credenti** ». et ille intuens semetipsum, et positus
 512/165 ante semetipsum, non habens temerariam confidentiam, sed
 512/166 prius discutiens conscientiam, uidit in se esse aliquam fidem,
 512/167 uidit et titubationem. utrumque uidit. unum se habere confessus
 512/168 est, et altero adiutorium postulauit. ^(F1) «**credo** », inquit,
 512/169 ^(F1) «**domine** ». quid sequebatur, nisi: adiuua fidem meam? non
 512/170 hoc dixit. ^(F1) «**credo domine** ». uideo hic aliquid unde non mentior.
 512/171 credo, uerum dico. sed uideo hic etiam nescio quid, quod
 512/172 mihi displiceat. stare uolo, sed adhuc nuto. stans loquor, non
 512/173 cecidi, quia credo. sed tamen adhuc nuto: ^(F1) «**adiuua incredulitatem**
 512/174 **meam** ». ergo, karissimi, et ille quem contra me constitui,
 512/175 et propter cuius controuersiam inter nos natam prophetam
 512/176 iudicem postulauit, non nihil dicit etiam ipse, cum dicit:
 512/177 intellegam ut credam. nam utique modo quod loquor, ad
 512/178 hoc loquor ut credant qui nondum credunt. et tamen nisi
 512/179 quod loquor intellegant, credere non possunt. ergo ex aliqua
 512/180 parte uerum est quod ille dicit: intellegam ut credam, et
 512/181 ego qui dico, sicut dicit propheta: immo crede ut intellegas,
 512/182 uerum dicimus, concordemus. ergo intellege ut credas, crede
 512/183 ut intellegas. breuiter dico quomodo utrumque sine controuersia
 512/184 accipiamus. intellege, ut credas, uerbum meum; crede,